

VIÊM PHỔI HÍT DO XĂNG DẦU

I. ĐỊNH NGHĨA

Viêm phổi hít do xăng dầu là tình trạng viêm phổi hóa học xảy ra sau khi uống nhầm xăng hoặc dầu hôi.

Xăng dầu từ dạ dày đến được phổi nhờ 3 đặc tính: độ nhớt thấp, độ bay hơi cao và sức căng bề mặt thấp.

Viêm phổi hít do uống nhầm xăng dầu xảy ra khá phổ biến ở trẻ em, đặc biệt là trẻ trai từ 1-3 tuổi. Tần suất thay đổi từ 1.8 đến 7,7% tùy quốc gia, hầu hết các trường hợp do uống nhầm hơn là tự tử. Tỷ lệ tử vong thấp (<1%), nhưng hầu hết các ca có di chứng trên hệ hô hấp kéo dài (>10 năm).

II. CHẨN ĐOÁN

1. Công việc chẩn đoán.

a. Hỏi bệnh:

- Số lượng dầu hôi hoặc xăng trẻ đã uống.
- Các chất có pha lẫn trong dầu hôi, xăng.
- Các triệu chứng xảy ra ngay sau uống.
- Thời gian từ lúc tai nạn đến lúc nhập viện.
- Các biện pháp sơ cứu và xử trí tại nhà, tuyến trước.

b. Khám lâm sàng:

- Dấu hiệu nguy hiểm: hôn mê, tím tái, phù phổi.
- Dấu hiệu sinh tồn: mạch, huyết áp, nhiệt độ, tri giác.
- Đếm nhịp thở, khám phổi.
- Dấu hiệu ngộ độc khác (tùy theo chất pha trong dầu, xăng)

c. Xét nghiệm đề nghị:

- Thường qui: CTM, X-quang ngực.
- Các trường hợp nặng (suy hô hấp, hôn mê, co giật): khí máu động mạch, ion đồ; các xét nghiệm khác tùy diễn tiến bệnh.

2. Chẩn đoán xác định:

- Lâm sàng: trẻ uống xăng hoặc dầu hôi có thở nhanh, khám phổi có ran.
- Cận lâm sàng: tổn thương phổi trên X-quang ngực.

3. Chẩn đoán có thể:

Trẻ có uống xăng, dầu, nhưng không có tổn thương phổi trên X-quang, có thể kèm thở nhanh, phổi có ran hoặc không.

III. ĐIỀU TRỊ

Tất cả các trường hợp nên được nhập viện và theo dõi tại bệnh viện ít nhất từ 8 đến 24 giờ. Các trường hợp có suy hô hấp, co giật hoặc hôn mê phải nhập khoa cấp cứu để được điều trị ngay.

1. Nguyên tắc điều trị:

- Điều trị tình huống cấp cứu.
- Điều trị hỗ trợ.

- Điều trị biến chứng.

2. Điều trị tại khoa cấp cứu.

- Hỗ trợ hô hấp:

- Thông đường thở, hút đàm.

- Thở oxy qua cannula, mask, NCPAP, nội khí quản có bóng chèn, thở máy nếu có hội chứng ARDS.

- Hôn mê: nằm nghiêng, hay ngửa đầu nâng cằm, hút đàm.

- Chống chỉ định rửa dạ dày, trừ những trường hợp sau:

- Số lượng uống nhiều > 5 ml/kg.

- Xăng dầu có pha các chất diệt côn trùng, kim loại nặng, hoặc các chất có khả năng gây độc cho cơ thể.

Nếu cần phải rửa dạ dày, nên đặt nội khí quản có bóng chèn trong khi rửa.

- Điều chỉnh các rối loạn nước - điện giải, thăng bằng kiềm toan.

3. Điều trị tại khoa nội trú:

- Thuốc dẫn phế quản:

Chỉ định trong các trường hợp có co thắt phế quản, biểu hiện bằng thở nhanh, thở khò khè, co lõm ngực, phổi có ran rít, ngáy. Nên chọn loại thuốc có tác dụng chọn lọc trên thụ thể β_2 với liều thấp.

- Nếu có sốt: hạ sốt bằng Paracetamol.

- Dinh dưỡng đầy đủ.

- Điều trị kháng sinh:

- Khi có tím tái, suy hô hấp nặng: Cefotaxime (TMC).

- Khi có thở co lõm ngực: Ampicilline (TMC).

- Khi có thở nhanh và Xquang có tổn thương nhu mô phổi: Amoxicilline hoặc Cotrimoxazole (uống)

- Không có chỉ định corticosteroids .

4. Theo dõi và phát hiện các biến chứng:

- Hội chứng ARDS:

Thường xảy ra trong vòng 8 giờ đầu sau khi uống xăng dầu, đặc biệt ở những trẻ có triệu chứng suy hô hấp nặng lúc nhập viện. Tuy nhiên, bệnh nhân có thể không có biểu hiện lâm sàng của viêm phổi trong vài giờ, nhưng sau đó lại diễn tiến nhanh chóng đến suy hô hấp, phù phổi dễ dàng đưa đến tử vong. Vì vậy, nên theo dõi tất cả bệnh nhân tối thiểu 24 giờ kể từ lúc uống nhằm xăng dầu.

- Bội nhiễm phổi:

Nếu sau khi uống nhằm xăng dầu 3-5 ngày, bệnh nhân có sốt trở lại thì phải nghi ngờ biến chứng này, cần đánh giá lại tình trạng lâm sàng và xét nghiệm lại CTM, X-quang ngực. Nếu bệnh nhân có nhịp thở nhanh, phổi có ran, CTM có tăng bạch cầu đa nhân trung tính, X – quang ngực có tổn thương nhiều hơn, thì chẩn đoán xác định bệnh nhân bị viêm phổi do bội nhiễm và cần được cho dùng kháng sinh.

4. Phòng ngừa.

Lưu ý các bậc phụ huynh ý thức bảo vệ trẻ khỏi tai nạn ngộ độc xăng, dầu bằng cách:

- Tránh để các bình chứa xăng, dầu trong tầm tay trẻ.
- Đựng xăng, dầu trong bình chứa riêng, không đựng trong các chai giống bình đựng nước uống hằng ngày.
- Nên thay thế các vật dụng sử dụng xăng, dầu sang thứ khác.